

Inleiding

Het is inmiddels bijna tien jaar geleden dat bij deze uitgever het *Handboek stemmingsstoornissen* verscheen (Den Boer e.a., 1999). Daarin werd zowel aandacht besteed aan de depressieve als aan de bipolaire stemmingsstoornissen. Sindsdien hebben zich op het terrein van het wetenschappelijk onderzoek en de behandeling diverse belangrijke ontwikkelingen voorgedaan. Reden genoeg voor nieuwe edities, met nieuwe redacties. Daarbij is ervoor gekozen twee versies op de markt te brengen; een *Handboek bipolaire stoornissen* (Kupka, Knoppert-van der Klein, Nolen) en een *Handboek depressieve stoornissen*.

De depressieve stoornissen staan om verschillende redenen thans nogal in de belangstelling. Dit heeft niet alleen te maken met het feit dat deze aandoeningen ongeveer één op de vijf mensen gedurende het leven zal treffen, maar zeker ook met de recente voorspellingen dat de totale ziektelast (uitgedrukt in zogeheten *disability adjusted life years*) een verontrustende omvang dreigt aan te nemen. In 2030 zou de depressieve stoornis voor landen met een laag inkomen met 4,7% van de totale ziektelast (dat wil zeggen alle ziekten meegerekend) op een derde plaats staan. Voor landen met een gemiddeld inkomen zou het, na hiv/aids, gaan om een tweede (met 6,7% van het totaal) en voor de landen met een hoog inkomen om een eerste plaats (met 9,8% van het totaal). Vaak worden deze cijfers genoemd om de relevantie van wetenschappelijk onderzoek te onderbouwen, maar zij nopen wellicht veel meer om ons ernstig af te vragen waarom het niet beter lukt met de huidige kennis en kunde de impact van de depressieve aandoeningen te reduceren.

Met name deze laatste kwestie heeft ons als redacteuren doen besluiten naast de gebruikelijke aandacht voor etiologie, pathogenese en epidemiologie, volop ruimte te geven aan preventie en behandeling. Naast de sombere voorspellingen omtrent de geprognosticeerde ziektelast, zijn daar overigens ook een aantal aanvullende redenen voor. Zo zijn de afgelopen jaren verschillende documenten verschenen die de wetenschappelijke stand van zaken samenvatten: voor Nederland zijn dat de 'Standaard Depressieve stoornis (depressie)' van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG) in 2003, de 'Multidisciplinaire richtlijn depressie' van de samenwerkende beroepsverenigingen in 2005 en de richtlijn 'Handelen van de bedrijfsarts bij werkenden met psychische problemen' van de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en bedrijfsgeneeskunde (NVAB) in 2007. Daarnaast verscheen voor de Verzekeringsartsen een verzekeringsgeneeskundig protocol 'Depressieve stoornis'. In België verscheen het juryrapport over de consensusbijeenkomst georganiseerd door het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering in mei 2006 'Het doelmatig gebruik van antidepressiva bij de behandeling van depressie'. Verder is een aanbeveling in de maak voor de eerste lijn: 'Depressie bij volwassenen: de aanpak door de huisarts'.

Al deze documenten geven over het algemeen in kort bestek weer *wat* een bepaalde professional ten aanzien van een bepaalde globale klinische vraagstelling zou moeten doen. Het *waarom* en het *hoe* krijgen veelal onvoldoende aandacht. Met dit handboek wil de redactie daaraan wel aandacht besteden en tevens wil zij zo goed als mogelijk aansluiten bij deze documenten. Als

doelgroep voor dit boek ziet zij dan ook alle professionals die op enigerlei wijze betrokken zijn bij de behandeling van depressie, zowel in Nederland als in België.

Over de opzet van het handboek het volgende. Het boek kent zes delen. In het eerste deel, 'Epidemiologie, verschijningsvormen en consequenties', komen naast de epidemiologie en het beloop van de depressieve stoornissen ook aan de orde de invloed van depressie op de sociale omgeving (partner, kinderen, familie), de wederkerige relatie tussen arbeid en depressie en de betekenis van veelvoorkomende comorbiditeit (zowel psychiatrisch als op het gebied van verslaving en somatiek). Dat deel wordt afgesloten met een hoofdstuk over het patiëntenperspectief, waarin aan de hand van contacten met mensen met een depressie en hun naasten die telefonisch of via internet hun persoonlijke ervaringen, vragen of problemen hebben voorgelegd. In het tweede deel, 'Diagnostiek en assessment', gaat het over screening, diagnostiek, ernstmeting van depressie en somatisch onderzoek. Het derde deel, 'Etiologische modellen', behandelt de ontwikkelingsaspecten van depressie, de neurobiologie en genetica en sluit af met de beschrijving van een cognitief model voor depressie. Daarmee is een stevige basis gelegd voor het volgende en vierde deel, 'Interventies', dat overzichten geeft van de evidence-based behandelingen: kortdurende interventies, biologische en psychotherapeutische interventies en ten slotte de vaktherapeutische interventies, met daarin aandacht voor danstherapie, dramatherapie, muziek en fysieke inspanning binnen de psychomotorische therapie.

In het vijfde deel, 'Specifieke doelgroepen', komen de behandelingen ten aanzien van zes meer gespecificeerde doelgroepen aan de orde: kinderen en adolescenten, ouderen, mensen met een allochtone achtergrond, patiënten met depressie en verslaving, met depressie en een lichamelijke aandoening, en patiënten met depressie gecompliceerd door suicidaliteit. Ten slotte komen in het zesde deel, 'Preventie en organisatie', vier specifieke praktijken of settings aan de orde. Zo is er aandacht voor de preventieve praktijk, de eerste lijn, voor de behandeling van depressie in een dagklinische en klinische psychiatrische setting en die in verzorgings- en verpleeghuizen. Met deze brede en vooral ook praktische aanpak verwachten wij dat het handboek een welkome aanvulling is op de vaak nogal beknopte beschrijvingen in richtlijnen en standaarden, de veelal te gedetailleerde benadering in wetenschappelijke artikelen en de sterk lokaal getinte en op logistiek georiënteerde beschrijvingen zoals we die aantreffen in zorgprogramma's depressieve stoornissen. Gekozen is voor een toegankelijke schrijfstijl, waardoor het boek goed bruikbaar is in de opleidingen van alle bij depressie betrokken professionals.

De redactie stelt er prijs op alle auteurs en redactiemedewerkers van harte te bedanken voor de waardevolle bijdragen die zij hebben geleverd aan de totstandkoming van dit handboek.

Aart Schene
Jochanan Huyser
Bernard Sabbe
Philip Spinhoven